

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ**

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
ОСВІТИ**

Матеріали
науково-педагогічного
підвищення кваліфікації

*27 листопада 2023 року —
28 січня 2024 року*

За редакцією
професора В. Г. Марічереда

Одеса

ОНМедУ

2024

Члени організаційного комітету:

Марічерета Валерія Геннадіївна — д. мед. н., професор, перший проректор; **Бурячківський Едуард Станіславович** — к. мед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи; **Борщ Вікторія Ігорівна** — д. е. н., доцент, проректор з перспективного розвитку; **Кусик Наталія Львівна** — к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчально-методичного відділу; **Анненкова Ірина Петрівна** — д. пед. н., доцент, професор кафедри менеджменту охорони здоров'я, начальник навчального відділу; **Усиченко Катерина Миколаївна** — к. мед. н., доцент, доцент кафедри інфекційних хвороб, в. о. начальнича сектору забезпечення якості освіти; **Годлевський Леонід Семенович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри фізіології та біофізики; **Опря Євген Васильович** — д. мед. н., професор, завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії; **Ханжи Володимир Борисович** — д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов, голова комісії з питань академічної доброчесності, етики та взаємин; **Сікорська Ольга Олександрівна** — к. філол. н., доцент, завідувачка кафедри суспільних наук, голова комісії з функціонування державної мови

Рекомендовано до друку

Вченою радою Одеського національного медичного університету

МОЗ України

(Протокол № 8 від 24.04.2024 р.)

О-72 **Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти : матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року)** [Електронне видання] / за ред. проф. В. Г. Марічерета. — Одеса : ОНМедУ, 2024. — 208 с.

ISBN 978-966-443-129-0

У збірнику подано матеріали науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Освітні інновації у закладах вищої медичної освіти» (27 листопада 2023 року — 28 січня 2024 року). Мета науково-педагогічного підвищення кваліфікації — сприяння засвоєнню та удосконаленню практичних умінь і навичок з інноваційних технологій, форм, методів, засобів навчання та застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання.

УДК 618.5-089.888.61-085.33

**ПСИХОЛОГІЯ ВЗАЄМОДІЇ
ВИКЛАДАЧА ТА ЗДОБУВАЧА
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

Ціповяз С. В.

к. мед. н., доцент кафедри загальної,
дитячої та військової хірургії з курсом урології

Похлебін В. Б.

асистент кафедри загальної, дитячої
та військової хірургії з курсом урології

Одеський національний медичний університет

Виклики сьогодення висувають нові завдання перед освітньою галуззю. Пандемія COVID-19 та російсько-українська війна дали потужний поштовх для розвитку інформаційних технологій, особливо для розширення сфери її застосування. У зв'язку із цим виникає необхідність у вивченні та ґрунтовному дослідженні ефективності комунікативної взаємодії викладача і здобувача вищої освіти як рушійної сили розвитку фахівця, засобу навчання і виховання. Новаторські для 80–90-х рр. педагогічні ідеї заклали підґрунтя «педагогіці співпраці», що акумулювала у собі ідеї гуманізму, особистісно зорієнтоване навчання, право здобувачів на творчу самореалізацію, демократичні форми і методи педагогічної взаємодії, в основу якої покладена ідея суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин. Основоположні принципи західної гуманістичної психології ХХ ст. стали підґрунтям для ретельного вивчення суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин в освітньому середовищі [1, 5].

Вимушений перехід до дистанційної та змішаної форм організації освітнього процесу, зумовлений пандемією COVID-19 та вторгненням РФ на територію України, сприяв розробці питання комунікативної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу в освітньому середовищі із застосуванням дистанційних технологій та особливостям комунікації між викладачем і здобувачем вищої освіти за умов відсутності прямого очного спілкування між учасниками освітнього процесу. Ситуація навчання, перш за все, розкривається як ситуація комунікативної взаємодії сфери соціального життя, а середовища — як фактора освіти. Одним із головних завдань освітнього середовища є створення сприятливих умов для виховання фахівця, здатного до саморозвитку. Освітнє середовище являє собою сукупність матеріальних чинників освітнього процесу і міжособистісних відносин, які

встановлюють суб'єкти освіти в процесі своєї взаємодії. З психологічних позицій освітнє середовище — це взаємодія її учасників. Специфіка освітнього середовища визначається взаємною зумовленістю діяльності викладача і здобувача вищої освіти [1, 4].

Організуючи освітнє середовище, людина постійно на нього впливає в процесі діяльності, а освітнє середовище окремими своїми елементами, в свою чергу, впливає на кожного суб'єкта освітнього процесу. Незважаючи на те, що у авторів немає єдиного змістовного наповнення поняття «освітнє середовище», в цілому його трактування здійснюється в термінах ефективності навчального закладу, емоційного клімату, особистісного благополуччя, якості освітнього процесу. Зміни, які відбуваються в освітній галузі на сучасному етапі її розвитку, породжують нові вимоги до кінцевого її продукту — конкурентоспроможного фахівця, який має певний набір якостей. Ці зміни виявляються передусім у зміні освітньої парадигми, спрямованої на створення особистісно-орієнтованого освітнього середовища. Увага повинна зосереджуватися не на кількості фахових вмінь і навичок майбутнього фахівця, а на наданні йому уявлень про шляхи реалізації своїх навичок, знань, вмінь залежно від вподобань та прагнень особистості. Велика роль при цьому відводиться саме стилю спілкування і комунікації суб'єктів навчального процесу, оскільки від цього залежить не тільки ефективність навчального процесу в цілому, а й психологічне благополуччя всіх його учасників. Створення атмосфери співпраці та співдружності під час педагогічної взаємодії дає змогу повною мірою розкритися особистості здобувача вищої освіти й позитивно впливає на саморозвиток самого викладача [3].

Рівноправність і партнерство суб'єктів навчального процесу у вищій школі виявляється в об'єднанні викладача і здобувача, організації взаємодіяльності з позиції «ми», «разом». Механізми суб'єкт-суб'єктної взаємодії означають погодженість дій викладача і здобувачів на когнітивному, емоційно-мотиваційному, діяльнісному рівнях та охоплюють їхнє взаєморозуміння, співпереживання й спільне захоплення процесом, співпрацею. У єдності зазначені механізми забезпечують психологічний контакт між суб'єктами навчального процесу. Однак умовою виникнення контакту є прояв кожним партнером поваги один до одного, толерантності й емпатійності [2].

Таким чином, на підставі наукових досліджень комунікативну взаємодію викладача і здобувача вищої освіти розглядаємо як суб'єкт

— суб'єкту комунікацію, якій притаманні ознаки двостороннього взаємозв'язку рівноправних партнерів, що охоплені спільною діяльністю, в процесі якої виявляють високу активність, захоплені процесом, а їхня спільна діяльність підпорядкована досягненню спільної мети. Використання можливостей сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в дистанційному навчання дає змогу суттєво урізноманітнити методи взаємодії між викладачем і здобувачами освіти в освітньому середовищі. Одним з головних завдань «навчання на відстані» є побудова мобільної комунікації, яка передбачає активну взаємодію суб'єктів освітнього процесу незалежно від їхньої географічної віддаленості.

Але є і труднощі комунікації, що містяться в самій сутності дистанційного навчання [6]:

- 1) суб'єкти розділені в просторі і, можливо, в часі;
- 2) організація освітнього процесу потребує від викладача більш ретельної методичної підготовки;
- 3) технічної оснащеності, інформаційної компетентності здобувача освіти і викладача;
- 4) особистісних якостей здобувача у зв'язку зі складністю навчальної мотивації при даній формі навчання.

Викладачеві потрібно звернути увагу на те, що методи і техніки викладання та перевірки знань, що є актуальними для очної взаємодії, не враховують особливостей віртуальної взаємодії. Крім того, при дистанційній формі навчання може виникати проблема ідентифікації здобувача освіти, також віртуальне середовище може сприяти сенсорній деградації в спілкуванні. У цій ситуації здобувачі освіти та викладачі перестають відчувати себе членами єдиної спільноти, їм залишаються тільки ролі отримувачів і передавачів навчальної інформації.

Позиція викладача освітнього закладу за таких умов дистанційного навчання передбачає підвищений прояв ціннісного ставлення до особистості здобувача освіти, що може виражатися в зацікавленій реакції на пропозиції та побажання здобувачів освіти щодо поліпшення якості спілкування за допомогою Інтернет-технологій та акцентування уваги на позитивних особистісних якостях учнів, їхнього заохочення до активного діалогу під час практичних і лекційних занять. Позиція здобувача освіти у навчальній взаємодії спрямовується на розвиток самостійності як здатності до незалежних дій, рішень, прояву власної ініціативи й у виборі цілей навчання, й у виборі способів

їхнього досягнення, готовність і здатність здійснювати будь-які дії власними силами; активності як прагнення розширити сферу своєї діяльності і спілкування.

Література

1. Гончар О. В. Новітні технології суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчального процесу вищої школи. 2012. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2012-03/12govshs.pdf>.

2. Желанова В. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вихователя і вихованців як засіб творчої самореалізації особистості. *Педагогічний часопис Волині*. 2016. № 2 (3). С. 71–76.

3. Карсканова С. Психологічне благополуччя особистості сучасного педагога як втілення ідей В. О. Сухомлинського про щасливого педагога. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 3 (62). Т. 1. С. 63–68.

4. Сергеева В. Педагогічна комунікативна взаємодія в системі «учитель — учні» та її виховна цінність в умовах спільної творчої діяльності. *Педагогічний часопис Волині*. 2015. С. 57–63.

5. Щербан Т. Д. Психологія навчального спілкування : монографія. Київ: Міленіум, 2004. 346 с.

6. Задорожна О. М. Особливості комунікативної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу в освітньому середовищі із застосуванням дистанційних технологій. *Освітній дискурс* : зб. наук. праць. 2021. № 33 (5). С. 42–53.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ МЕДИЧНОЇ УСТАНОВИ

Чайка О. М.

к. мед. н., асистент кафедри хірургії

Меленевський О. Д.

асистент кафедри хірургії

Одеський національний медичний університет

Інноваційні підходи до навчання та розвитку персоналу відіграють важливу роль у сучасному динамічному бізнес-середовищі. Швидкі зміни технологій, глобалізація ринків та постійне оновлення знань стають ключовими викликами для сучасних організацій, в тому числі й для медичних установ. Адаптація до цих умов потребує від керівництва медичних установ відходу від традиційних методів на-

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Целух В. А., Бреус В. Є. <i>Одеський національний медичний університет</i>	174
ПСИХОЛОГІЯ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА ТА ЗДОБУВАЧА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ Ціповяз С. В., Похлебіна В. Б. <i>Одеський національний медичний університет</i>	175
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ МЕДИЧНОЇ УСТАНОВИ Чайка О. М., Меленевський О. Д. <i>Одеський національний медичний університет</i>	178
СИНДРОМ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ЛІКАРЯ-ВИКЛАДАЧА КЛІНІЧНОЇ КАФЕДРИ Четверіков С. Г. <i>Одеський національний медичний університет</i>	180
ВПЛИВ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ НА ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ Шевченко В. Г., Бородаєв І. Є. <i>Одеський національний медичний університет</i>	184
СУЧАСНА ВИЩА МЕДИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД Шульга А. В. <i>Одеський національний медичний університет</i>	187
ДИНАМІКА ХАРАКТЕРИСТИК УВАГИ У ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ ТА ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ» Щербаков С. С., Мазуренко Г. І. <i>Одеський національний медичний університет</i>	189